

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

РЕЗЮМЕ

Проблема конкурентоспособности, формирования имиджа державы - це суспільна і тому соціально-політична проблема. Підходи до його формування мають бути публічними. Суспільство має знати, що намічається робити і як буде здійснюватися задумане. У цьому випадку воно зможе забезпечити кращі стандарти життя, надати рівні можливості для самостійної реалізації талантів і умінь його громадян.

Ключові слова: конкурентоспроможність, імідж держави, стандарти життя, розвиток Росії

РЕЗЮМЕ

Проблема конкурентоспособности, формирования имиджа государства - это общественная и потому социально-политическая проблема. Подходы к его формированию должны быть публичными. Общество должно знать, что намечается делать и как будет осуществляться задуманное. В этом случае оно сможет обеспечить лучшие стандарты жизни, предоставит равные возможности для самостоятельной реализации талантов и умений его граждан.

Ключевые слова: конкурентоспособность, имидж государства, стандарты жизни, развитие России

SUMMARY

The problem of competitiveness, forming the image of the state - is a public and a socio-political problem. Approaches to its formation should be public. The public must know what is planned to do and how will be conceived. It will then be able to provide better living standards and provide equal opportunities for self realization of talents and skills of its nationals.

Key words: competitiveness, the image of the state, living standards, the development of Russia

ДО ПИТАННЯ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРИКОРДОННИХ ОБЛАСТЕЙ, ЩО ВХОДЯТЬ ДО СКЛАДУ ЄВРОРЕГІОНІВ

Михайлова Л.І., д.е.н., професор, завідувача кафедрою менеджменту ЗЕД та євроінтеграції, Сумський національний аграрний університет
Замора О.М., координатор міжнародних проєктів відділу міжнародного співробітництва, Сумський національний аграрний університет

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Процеси євроінтеграції та глобалізації стимулюють розвиток міжрегіонального та транскордонного співробітництва. Переваги, що відкриваються перед соціальною та економічною сферами регіону, що приймає участь в транскордонній співпраці, відомі та об'єктивні. Так, активізація цього процесу не лише допомагає вирішити спільні проблеми територій, налагоджує економічні зв'язки, залучає іноземні інвестиції, покращуючи інвестиційну привабливість території, стимулює створення нових робочих місць.

Проте будь-який процес, що стосується економіки потребує математичних розрахунків, а якщо іде мова про перспективу, то обов'язково і застосування методів планування та прогнозування. Комбінація методів системного моделювання та системного аналізу, аналізу та синтезу, екстраполяції, індукції та дедукції, якісного та кількісного аналізу допомагає більш якісно працювати з даними, що характеризують розвиток регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виділення невирішених частин проблеми. Питання розвитку транскордонного співробітництва та прикордонних територій розглядаються в працях таких науковців, як: П. Біленький, І. Бабець, Р. Дацків, Н. Колінко, К. Куцаб-Бонк, М. Лендсел, Н. Луцишин, Ю. Макогон, Н. Мікула, С. Матвеев, Є. Рябінін, І. Студенников, Т. Терещенко та інших. Проте, вважаємо, методи дослідження та прогнозування цих процесів є недосконалими та потребують поповнення.

Цілі статті. Таким чином, метою нашого дослідження стало викласти метод дослідження взаємозв'язку між іноземними інвестиціями, збільшення залучення яких можна забезпечити за рахунок розвитку транскордонного співробітництва (далі - ТС), та поведінку показників експорту та ВРП регіону через застосування моделі Лоренца.

Виклад основного матеріалу. В контексті зазначеного пропонуємо застосувати цифри економіки Сумської області для демонстрації ролі ТС в покращенні стану економічної складової життя регіону, що досліджується. Так, за допомогою моделі Лоренца ми розглядаємо зв'язок між іноземними інвестиціями, збільшення залучення яких можна забезпечити за рахунок розвитку ТС, та поведінку показників експорту та ВРП регіону. Як відомо, на регіональному рівні узагальнюючим показником, що характеризує рівень розвитку економіки регіону, є валовий регіональний продукт (ВРП). У ринкових цінах він визначається як сума валової доданої вартості усіх видів економічної діяльності, включаючи чисті податки на продукти. Обсяги експорту є важливим показником спроможності економіки регіону до конкуренції та самозабезпечення. Рівень залучення іноземних інвестицій не лише впливає на розвиненість промисловості, АПК чи соціальної сфери, а і на імідж області та здатність мобілізувати існуючі резерви та потенціал. Відтак, для реалізації означеної мети застосуємо просту математичну модель Лоренца, що буде умовним образом об'єкта (економіки Сумського регіону) з використанням заданих певних умов – рівня іноземних інвестицій. Модель буде вважатися простою, оскільки складається з невеликої кількості елементів і зв'язків між ними (показники ВРП, експорту та іноземних інвестицій). За природою об'єкта моделювання модель буде економічною, детермінованою – поведінку об'єкта ми визначимо наперед та динамічною, оскільки об'єкт буде змінюватися в часі.

Таким чином, для проведення нашого дослідження буде використано метод системного моделювання та системного аналізу, а також методи аналізу та синтезу, екстраполяції, індукції та дедукції, якісного та кількісного аналізу. Вихідні дані, отримані зі статистичного щорічника, представлені в табл. 1. Наявний ВРП, обсяги експорту та прями іноземні інвестиції за період 2004-2007 років та за 2000 рік. Показник ВРП за 2008 рік прогнозуємо з використанням рівняння регресії $y = 1175,32x - 2347861,12$. Для цього розраховуємо темп приросту ВРП і будемо лінію тренда (апроксимуючу пряму), що має рівняння $y = 1175,32x - 2347861,12$. При чому величина достовірності апроксимації лінії тренда до наших місць розміщення точок в області значень $R^2 = 0,91$, що означає достатню наближеність рівняння до істинної лінії динаміки ВРП.

Таблиця 1.

Показники ВРП, експорту та іноземних інвестицій Сумської області за 2000 р., 2004-2008 рр. для розрахунку за моделлю Лоренца

Показник	2000	2004	2005	2006	2007	2008 (прогноз)
ВРП, млн. дол. США	642,5	1179,5	1567,4	1894,3	2453,5	12181,44
Експорт, млн. дол. США	197,2	471,6	578,1	513,7	732,1	954,8
Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США	4,98	10,00	11,5	16,1	22,8	38,5
Значення у відповідності до рівняння регресії	2778,88	7480,16	8655,48	9830,8	11006,12	12181,44

Джерело: власні розрахунки на основі матеріалів Держкомстату.

І хоча ми маємо рівняння, що побудоване на малій кількості точок фактичних даних і не враховує рівень інфляції та інших важелів впливу на рівень цін – мета нашого дослідження дозволяє приділити увагу лише лінії тренду, що дає нам значення ВРП для 2008 року.

Нижче автором запропонована модель синергетичних процесів в динамічній економічній системі Сумської області, як складової Євросерегону «Ярославна», що відображає самоузгоджену поведінку трьох незалежних змінних – ВРП, обсягів експорту та інвестицій Сумського регіону, взятих за період 2000, 2004-2008 роки. Для побудови означеної моделі використано систему рівнянь типу Лоренца, де в ролі параметру порядку (параметр, по значенню якого можна визначити в якому стані знаходиться система) обрано ВРП, обсяг інвестицій є

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

параметром зовнішнього впливу, а експорт виступає параметром зі сполучного поля. Схематично взаємозв'язки параметрів зображено на рис.1. Показано, що при обсягах інвестицій, менших за критичне значення, ВРП дорівнює нулю, в той же час, коли інвестиційні надходження перевищують одночасно зі зростом інвестицій у відповідності до кореневої залежності (ріст відбувається поступово). Оскільки модель є самоузгодженою, то ріст ВРП є результатом росту експорту, рівень якого, в свою чергу, однозначно задається значенням інвестицій, а, відтак, ріст ВРП також є залежним і від росту інвестицій.

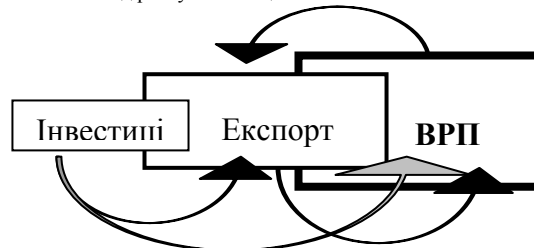

Рис. 1. Взаємозв'язки параметрів імітаційної моделі синергетичних процесів в динамічній економічній системі Сумської області, як складової Євросерегіону «Ярославна»

Джерело: власна розробка

Дослідження статистичних даних по показникам ВРП, інвестиційних надходжень та експорту Сумської області в 2000му, 2004-2008му роках дозволило визначити константи зв'язку в моделі Лоренца, яку ми розглядали використовуючи розмірні параметри. Це дозволило оптимізувати модель Лоренца для опису самоузгодженої поведінки обраних параметрів та встановити не лише якісні закономірності у їх зв'язках, а і спрогнозувати їх кількісні зміни. При чому, залежності ВРП та експорту в означеній моделі являють собою

кореневі залежності і добре корелюють з наявними даними. При побудові моделі позначимо ВРП як параметр v , обсяги експорту як f , а внутрішній параметр системи, через який буде відбуватися їх взаємозв'язок буде позначено θ (розраховується в залежності від заданого нами параметру θ_e - обсягу іноземних інвестицій). Оскільки в основу моделі ми поклали наше припущення, що експорт знаходиться у взаємозв'язку із ВРП, рівняння для останнього матиме вигляд:

$$\tau_v \dot{v} = -v + A_v f. \tag{1}$$

Тут перший доданок справа описує релаксацію (зменшення) ВРП із часом релаксації τ_v (час, за який значення параметра ВРП зменшиться в e раз, $e=2,72$), а другий – реакцію швидкості зміни ВРП \dot{v} на зріст експорту. Тут також введено константу зв'язку $A_v > 0$. Рівняння для сполучного поля (експорту) матиме вигляд:

$$\tau_f \dot{f} = -f + A_f v \theta. \tag{2}$$

Перший доданок в рівнянні (1) описує релаксацію, а другий представляє додатний зворотній зв'язок ВРП та внутрішнього параметра зі швидкістю зміни експорту \dot{f} . Тут також введено константу зв'язку $A_f > 0$. Відомо, що наявність додатного зворотного зв'язку є причиною самоорганізації системи. В якості останнього рівняння обирається рівняння релаксації внутрішнього параметра θ , що грає роль управляючого параметру.

$$\tau_\theta \dot{\theta} = (\theta_e - \theta) - A_\theta v f. \tag{3}$$

Тут доданок в скобках є релаксаційним, а другий справа виражає від'ємний зворотній зв'язок ВРП та експорту зі швидкістю зміни внутрішнього параметра, що забезпечує стійкість системи. Константа θ_e задає рівень зовнішнього впливу на систему, який в нашій моделі представляють інвестиції. Система рівнянь (1)-(3) формально співпадає з синергетичною системою Лоренца [1, 2, 3], в якій ВРП грає роль порядку, сполучне поле зводиться до експорту, а внутрішній параметр є керівним і реалізує зв'язок між ВРП та експортом.

Система Лоренца в рамках запропонованої моделі була досліджена як в динамічному, так і в стаціонарному стані (коли всі похідні в рівняннях дорівнюють нулю, а значення параметрів не змінюються). При дослідженні еволюції (кінетики) системи до її стаціонарного стану було використано наближення, при якому час релаксації (час, за який значення параметра зменшується в e раз, $e=2,72$)

внутрішнього параметра θ взято за мале. Це означає, що ми можемо задавати значення показника інвестиційних надходжень, споглядаючи поступову еволюцію експорту та ВРП регіону в динаміці, оскільки вона відбувається більш тривало після кожної зміни інвестицій. При цьому система рівнянь зводиться до двопараметричної моделі «інвестиції-ВРП».

Розглянемо стаціонарний режим, в якому з плином часу похідні в диференціальних рівняннях (1)-(3), що розглядаються стають рівними нулю і в подальшому їх параметри більше не змінюються. Знайдемо стаціонарні значення всіх параметрів. Для цього в рівняннях (1)-(3) всі похідні прирівнюємо до нуля і отримуємо (рис. 2):

$$v_0 = \sqrt{\frac{A_v \theta_e - 1}{A_\theta A_f}}, \tag{4}$$

$$f_0 = \frac{1}{A_v} \sqrt{\frac{A_v \theta_e - 1}{A_\theta A_f}}, \tag{5}$$

$$\theta_0 = \frac{1}{A_f A_v}. \quad (6)$$

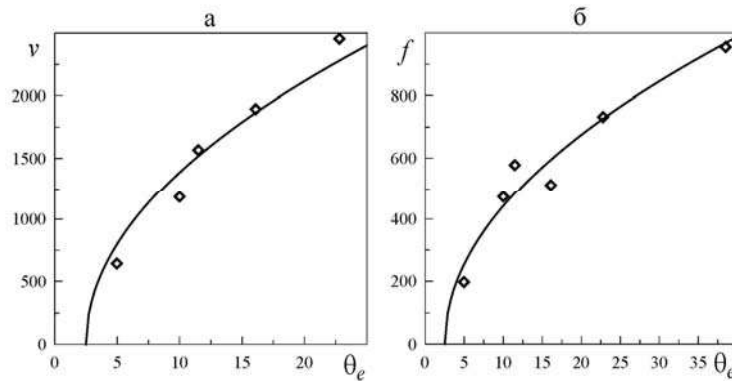

Рис. 2. Апроксимаційні залежності ВРП v та експорту f від рівня іноземних інвестицій θ_e . Точками позначені статистичні дані.

Джерело: власні розрахунки

На рис. 2 показані залежності виду:

$$v_0 = 800\sqrt{0.4\theta_e - 1},$$

$$f_0 = 255\sqrt{0.4\theta_e - 1}, \quad (8)$$

які добре апроксимують наявні статистичні дані. Порівняння (7), (8) із (4), (5) призводить до величин параметрів

$$A_v = \frac{160}{51}, \quad (9)$$

$$A_\theta = \frac{1}{81600}, \quad (10)$$

$$A_f = \frac{51}{400}. \quad (11)$$

Вигляд системи, що отримуємо в результаті буде наступним:

$$\dot{v} = -v + \frac{160}{51}f, \quad (12)$$

$$\sigma \dot{f} = -f + \frac{51}{400}v\theta, \quad (13)$$

$$\delta \dot{\theta} = (\theta_e - \theta) - \frac{1}{81600}vf, \quad (14)$$

Де введено співвідношення часів релаксації:

$$\sigma \equiv \tau_f / \tau_v, \quad \delta = \tau_\theta / \tau_v. \quad (15)$$

Для спрощення подальшого дослідження розглянемо актуальний випадок, коли час релаксації параметра θ невеликий, тобто виконується

$$\text{адіабатичне наближення:} \quad \tau_\theta \ll \tau_f, \tau_v. \quad (16)$$

При цьому відповідно (15) можна припустити $\delta \approx 0$, що дає зв'язок

$$\theta = \theta_e - \frac{1}{81600}vf. \quad (17)$$

Підставимо останній вираз в (13) і отримаємо рівняння:

$$\sigma \dot{f} = -f + \frac{51}{400}v \left(\theta_e - \frac{1}{81600}vf \right). \quad (18)$$

Таким чином ми приходимо до двопараметричної системи (12), (18). Відповідно співвідношенню (7) існує деяке критичне значення інвестицій:

$$\theta_c = 2.5. \quad (19)$$

При значенні $\theta_e < \theta_c$ з плином часу встановиться стаціонарне значення ВРП $v_0 = 0$, а якщо $\theta_e > \theta_c$, то при будь-яких умовах в системі встановиться значення ВРП не рівне нулю, що буде задаватися співвідношенням (7). Розглянемо обидва випадки.

Вирішення системи (12), (18) у вигляді фазового портрету для різних співвідношень між часами релаксації при $\theta_e < \theta_c$, показано

на рис. 3. На рис. лінія 1 є ізокліною (тобто лінією, на якій швидкість зміни функції дорівнює нулю), на якій швидкість зміни параметра f дорівнює нулю. Вона отримується при прирівнянні до нуля похідної в рівнянні (18). Ізокліна 2 отримується при прирівнянні похідної в

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

рівнянні (12) до нуля і відповідає нульовій швидкості зміни параметра V . Єдина особа точка D , розміщена в початку координат, представляє собою вузол. На рис. 3 наведено три фазові портрети при різних співвідношеннях між часами релаксації. Бачимо, що характер еволюції системи сильно залежить від цього співвідношення. Так, у випадку, представлено на рис. 3 (а) при будь-яких початкових умовах система швидко приходить до універсальної ділянки, яка є ізокліною 1, а потім по ній повільно наближається до стаціонарного стану $v_0 = 0$.

На рис. 3 (б) універсальна ділянка відсутня, оскільки часи релаксації величин, що розглядаються, припускають рівними і обидва рівняння вносять серйозний вклад в кінетику (динаміку). Означений фазовий портрет дає нам найбільш багату поведінку системи. На рис. 3 (в) універсальною ділянкою є ізокліна 2, що є прямою.

В усіх трьох випадках із плином часу встановлюється $v_0 = 0$. Це можна зрозуміти так: рівня іноземних інвестицій недостатньо для стійкого рівня виробництва і вони можуть підтримувати ВРП лише на початковому етапі, а потім обов'язково відбудеться економічний спад і ВРП стане дорівнювати нулю, що означає катастрофу в реальному житті.

Подібні інші розрахунки, не приведені в статті через громіздкість, показують залежності параметри ВРП від часу, що відповідають фазовим траєкторіям на фазових портретах, зображених на рис. 2. По цим залежностям стає можливим прослідкувати зміну ВРП з плином часу в залежності від початкових умов. Так, можемо бачити, що за рахунок не лінійності системи навіть при недостатньому рівні інвестицій можливе тимчасове покращення економічної ситуації в регіоні, яке потім все одно погіршиться. Таким чином, навіть під час покращення економічного стану регіону присутня необхідність аналізу та зміни зовнішніх факторів, таких, як залучення іноземних інвестицій, для того, щоб не допустити спаду. В рамках моделі, що ми пропонуємо, до покращення ситуації призводить ріст інвестицій.

Ще одні фазові портрети, що ми також не приводимо тут через великі обсяги, розраховані при рівні інвестицій, які перевищуються критичне значення $\theta_e > \theta_c$. Фазові портрети характеризуються двома специфічними точками – сідлом D на початку координат,

яке є нестійкою точкою, та вузлом O . Ці точки задаються перетином ізоклін. Бачимо, що у всіх випадках з часом встановлюється стаціонарне не рівне нулю значення ВРП. Характер поведінки системи до встановлення стаціонарного стану схожий тому, що описаний вище. Еволюція системи також проаналізована методом фазової площини (динаміка), побудовані часові залежності параметра ВРП в безрозмірному часі. Показано, що з часом встановлюється стаціонарна позначка ВРП, яка залежить від рівня інвестицій.

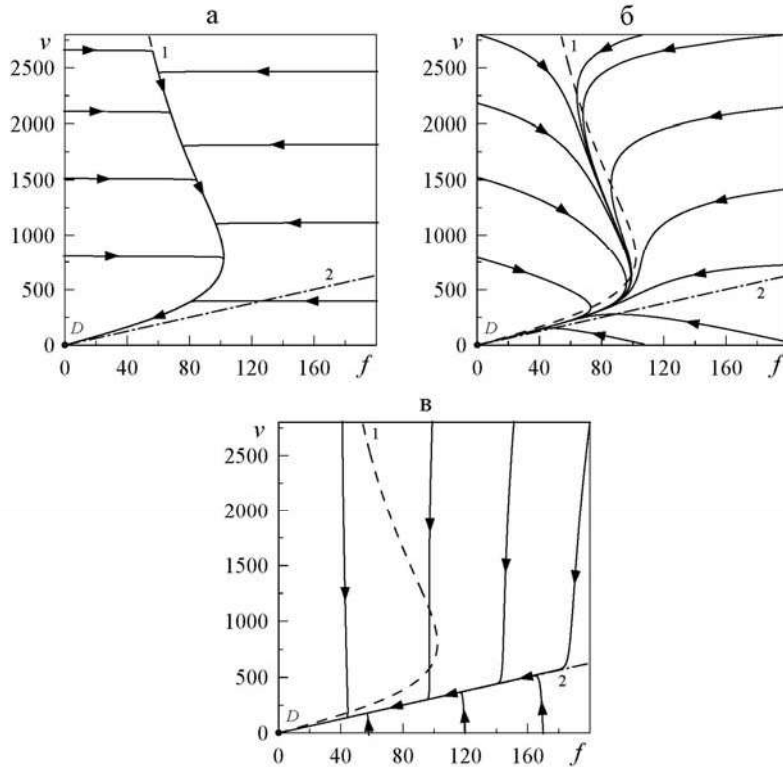

Рис. 3. Фазові портрети системи при $\theta_e = 2.0$: (а) $\tau_\theta \leq \tau_f = 0.01\tau_v$;

(б) $\tau_\theta \leq \tau_f = \tau_v$; (в) $\tau_\theta \leq \tau_f = 100\tau_v$.

Джерело: власні розрахунки

Також наші розрахунки показують, що незалежно від початкових умов ВРП завжди встановиться на рівні більше нуля. Причому можливими є ситуації, коли ВРП спочатку сильно зростає, а потім знизиться до свого стаціонарного значення. Також можливі ситуації монотонного зросту та монотонного спаду ВРП до стаціонарного значення.

Висновки. Висновок з нашого дослідження за допомогою моделі Лоренца є наступним: побудована динамічна імітаційна модель, що обрисовує взаємозв'язки між процесами зміни обсягів інвестицій, ВРП та експорту. Означена модель при заданні певного конкретного рівня інвестицій дозволяє розрахувати два інших параметри, а при його зміні – прослідкувати еволюцію останніх. Таким чином динамічна модель Лоренца щодо взаємозв'язків ВРП, експорту та іноземних інвестицій може застосовуватися для передбачення тенденцій поведінки експорту і ВРП при зміні рівня інвестицій в економіку регіону.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Олемской А. И. Трехпараметрическая кинетика фазового перехода / А. И. Олемской, А. В. Хоменко // Журнал экспериментальной и теоретической физики. – 1996. – Т. 110, вып.6(12). – С. 2144 – 2167.
2. Lorenz E. N. Deterministic nonperiodic flow / E. N. Lorenz // Journal of Atmospheric Science. – 1963. – Vol. 20. – P. 130–141.
3. Хакен Г. Синергетика. / Г. Хакен; пер с англ. – М.: Мир, 1980. - 406 с.

РЕЗЮМЕ

В статті розглядається застосування синергетичної математичної моделі Лоренца для прогнозування тенденцій поведінки експорту і ВРП при зміні рівня інвестицій в економіку прикордонного регіону, що входить до складу євро регіону.

Ключові слова: модель Лоренца, експорт, ВРП, іноземні інвестиції, євро регіон.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается использование синергетической математической модели Лоренца для прогнозирования тенденций поведения уровня экспорта и ВРП при изменении уровня инвестиций в экономику приграничного региона, входящего в состав евро региона.

Ключевые слова: модель Лоренца, экспорт, ВРП, иностранные инвестиции, евро регион.

SUMMARY

The article is dedicated to the usage of the synergetic mathematic model of Lorence for predicting the behavior tendencies of export and Regional Produce as an answer for changing the foreign investments into the economy of the frontier regions, included into the euro regions.

Keywords: Lorence model, export, Regional product, foreign investments, euroregion.

РЕГІОНАЛЬНІ ІНТЕГРАЦІЙНІ ІНТЕРЕСИ АКТОРІВ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Орхова Т.В., д.е.н., професор кафедри «Міжнародна економіка», зав. кафедрою «Прикладна економіка» Донецького національного університету

Смельянова Н.А., здобувач кафедри «Міжнародна економіка» Донецького національного університету

Характерною рисою сучасного міжнародного простору є його організаційно-структурний характер. Міждержавні стосунки, зіткнення національних інтересів, вирішення існуючих протиріч завжди включають у дію систему міжнародних організацій та міжнародно-правових режимів глобального, регіонального чи субрегіонального рівнів. Новий економічний світоустрій породжує і підтримує у тривалій динамічній рівновазі своєрідну ситуацію двовладдя. Державам із ще недавно окресленими межами суверенітетів доводиться поступово спочатку в економічній, а потім і в політичній сфері поділяти владу з наддержавними інститутами і транснаціональними компаніями і ФПГ, що об'єктивно відображають тенденцію інтернаціоналізації економіки. Глобалізація світової економіки об'єктивно послаблює можливості держав регулювати діяльність таких суб'єктів та носіїв цього процесу, як ТНК.

На сучасному етапі розвитку світової економічної системи формування конкурентних стратегій ТНК одним із концептуальних положень є концепція глобального управління у трикутнику «ТНК – держави – міжнародні організації», складові якого являють собою рівновеликі сили, що у разі відсутності взаємовигідної співпраці здатні суттєво зашкодити одна одній, а отже, світоцілісності в цілому.

Істотний вклад у дослідження даних питань зробили такі українські учені-економісти, як Д. Лукьяненко, Ю. Макогон, В. Новицький, Ю. Пахомов, О. Рогач, В. Чужиков та інші.

Метою даної роботи є ідентифікація регіональних інтеграційних інтересів акторів транснаціоналізації глобальної економічної системи.

Розвиток регіональних процесів економічної інтеграції за своєю природою та наслідками є важливим чинником стимулювання міжнародної підприємницької діяльності. Даний ефект досягається завдяки ряду чинників: зниження бар'єрів для руху товарів, послуг, капіталу, трудових ресурсів, технологій та ноу-хау стимулює створення спільних підприємницьких структур, розвиток кооперативних зв'язків, прискорює обіг коштів, скорочує витрати виробництва; наслідком зростання обсягів операцій стає ефект економії на масштабах; вільний доступ структури регіональної фрагментації міжнародного поділу праці підвищує ефективність діяльності міжнародних підприємницьких структур; гармонізація національних правових систем, зовнішньоекономічної та внутрішньої економічної політики знижує ризики діяльності; відкриття ринків державних замовлень створює нові можливості розвитку підприємницької діяльності [1].

Результати функціонування найбільших інтеграційних об'єднань свідчать, що на користь національних і міжнародних компаній складалася певна послідовність інтеграційних процесів. Насамперед вирішувалися питання інвестицій (проблеми введення національного режиму, забезпечення гарантованої адекватності міжнародним договорам, надійній гарантії інвестицій від націоналізації), сфери послуг, торгівлі.

Пожвавлення міжнародної торгівлі, розширення ринків збуту, збільшення потоку інвестицій стимулювали реорганізацію виробництва. При цьому інтеграційні процеси сприяли реалізації всіх трьох переваг іноземних інвестицій: придбанню власності, інтернаціоналізації виробництва і раціональному розташуванню підприємств на території інтеграційних об'єднань.

До основних чинників, сприяючих об'єднанню фірм у рамках економічної інтеграції, можна віднести ефект масштабу виробництва; взаємний обмін технологіями; використання переваг місцезростання підприємств; розширення асортименту продукції для повного задоволення попиту місцевих споживачів; можливості збільшення витрат на НДДКР; концентрація каналів збуту; використання трансфертних цін; отримання доступу до державних замовлень; зростання можливостей науково-технічного прогресу; скорочення транспортних витрат за рахунок внутрішньофірмового розподілу перевезень.

Регіональні угоди про вільну торгівлю дозволяють здійснювати торговельні операції, що не попадають під режим найбільшого сприяння. Установлення загального зовнішнього тарифу чинить на ПІІ вплив, подібний до впливу використання тарифів однією країною проти інших для захисту привабливого внутрішнього ринку і який виявляється у припливі інвестицій, що дозволяють обійти торговельні бар'єри. Єдине розходження – це те, що такий вплив більш значущий через більш значний обсяг внутрішнього регіонального ринку. Тому в даний час багато регіональних угод повинні переглядатися з урахуванням оцінки впливу цих торговельних заходів на інвестиційні рішення.

Двосторонні інвестиційні угоди (ДІУ) дотепер мали найбільше практичне значення в регулюванні міжнародних потоків ПІІ. Уже понад сорок років країни укладають ДІУ з метою захисту і заохочення іноземних інвестицій. Історично розвинуті країни поклалися на ДІУ як на механізм забезпечення захисту для їх інвестицій у країнах, що розвиваються, у той час як останні стали укладати ДІУ для залучення ПІІ. У сучасних умовах у деяких випадках підписання ДІУ країною-імпортером капіталу є умовою для зниження політичного ризику, у чому хоче бути упевнена країна, яка експортує капітал.

Таким чином, для багатьох країн ДІУ стали оптимальним рішенням під час відсутності універсальної міжнародної інвестиційної угоди. Незважаючи на те, що ДІУ укладаються з кінця 50-х років, їх широке використання країнами стало зовсім нещодавнім феноменом. Кількість таких угод виросла із менш ніж 400 на початку 90-х років до майже 2000 наприкінці 90-х років. Більшість таких договорів укладалася між розвинутими країнами, з одного боку, і країнами, що розвиваються, або країнами з перехідною економікою – з іншого. Однак останнім часом різко зростає частка ДІУ, укладених між самими країнами, що розвиваються, і між країнами, що розвиваються, і